

УДК 378.14:341.225

DOI <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2023.91.13>**А. І. Гайдаржи**кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри гуманітарних дисциплін
Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія»

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ КУРСАНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «МОРСЬКЕ ПРАВО»

Стаття присвячена дослідженню ефективності використання сучасних підходів у навчанні з метою підвищення мотивації курсантів під час вивчення ОК «Морське право». Актуальність дослідження визначається зростанням значення освітньої компоненти «Морське право» у процесі підготовки фахівців морської галузі. Проаналізовані різноманітні підходи, методи та стратегії, які можуть бути застосовані для залучення уваги та зацікавлення здобувачів у вищезазначеній освітній компоненті. Дослідження базується на вивченні теоретичних підходів до мотивації у навчанні, а також на практичних спостереженнях під час проведення освітнього процесу. Для досягнення мети дослідження використовувався аналітичний метод, який передбачає вивчення і систематизацію наукової літератури, матеріалів практики використання різноманітних методів і форм навчання, включаючи інтерактивне навчання, застосування відеоматеріалів, групові вправи, індивідуальні підходи, адаптивне навчання, стимулювання самостійної роботи та інші інноваційні підходи. Встановлено, що сучасність настійно вимагає перетворювати освітній процес на плідну, конструктивну, взаємно-зацікавлену взаємодію, синтез навчання та самонавчання, мотивації та освоєння набутого досвіду, а також продукування нового. Зазначено, що в умовах сьогодення головною метою діяльності викладача є створення ситуації успіху для розвитку особистості здобувача, а відтак мотивувати інтерес до навчання як сфери успішної діяльності.

Результати дослідження демонструють позитивний вплив використання сучасних підходів на підвищення мотивації курсантів до вивчення ОК «Морське право». Зокрема, під час опитування, курсанти зазначили наступні фактори, як інтерактивні лекції, групові проєкти, візуалізація матеріалу, індивідуалізоване навчання, які роблять освітній процес більш цікавим, мотивуючим та зрозумілим. Встановлено, що сучасні підходи навчання постійно вдосконалюються, чим полегшують можливість пізнання, формування знань і вмінь, емоційного ставлення до дійсності, мотивації майбутніх фахівців морської галузі.

Ключові слова: освітній процес, освітня компонента «Морське право», курсанти, цифровізація, інновації, підходи викладання.

Постановка питання в загальному вигляді.

Ефективність освітнього процесу безпосередньо пов'язана з мотивацією і стимулом оволодіння майбутньою професією. Вивчення ОК «Морське право» може бути складним завданням, тому важливо знайти способи, які допоможуть курсантам залишатися мотивованими. Використання сучасних підходів навчання може значно підвищити мотивацію майбутніх фахівців до вивчення ОК «Морське право» та покращити якість їх підготовки. Дослідження мотивації курсантів до вивчення ОК «Морське право» може допомогти зрозуміти їхні потреби, інтереси та очікування, що, в свою чергу, дозволить оптимізувати навчальні програми, розробити сучасні підходи до навчання та методику навчання.

Аналіз наукових досліджень. Аналіз останніх педагогічних досліджень різних аспектів мотиваційної діяльності здобувачів освіти виявив значну увагу науковців до формування навчальної мотивації здобувачів різних закладів освіти та

спеціальностей. Зокрема можна виділити наступних науковців: С. Занюка, В. Михайличенка, В. Полянську та ін. Методика викладання дисциплін «Морське право» та «Міжнародне морське право» стали предметом дослідження Б. Бабіна, А. Гайдаржи, В. Денисова, Т. Короткого, О. Шемякіна, Г. Сандюка, О. Дубінського. З вищезазначеного можна зробити висновок, що особливості викладання ОК «Морське право» вивчені недостатньо, як і впровадження сучасних підходів для підвищення мотивації курсантів у процесі навчання.

Мета статті. Проаналізувати, які сучасні підходи у навчанні використовують викладачі освітньої компоненти «Морське право» та проаналізувати причини зниження мотивації у курсантів у процесі навчання.

Основна частина дослідження. Відповідно до Стандарту вищої освіти України, затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13 листопада 2018 року

№ 1239, для здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в галузі знань 27 – Транспорт, спеціальність 271 – Морський та внутрішній водний транспорт, вивчення ОК «Морське право» є обов'язковою компонентою. Варто зазначити, що у зв'язку зі зростанням міжнародної торгівлі та розвитком морських транспортних маршрутів, морське право стає дедалі важливішим для забезпечення безпеки та ефективності глобальних морських вантажних перевезень.

Проаналізуємо дефініції поняття «мотивація»: О. Вершинська інтерпретує мотивацію як систему мотивів або стимулів, чинників, що детермінують конкретну діяльність, поведінку особистості [3]. Це поняття охоплює мотиви, потреби, мету, наміри, переживання тощо. У наукових дослідженнях мотивацію розглядають переважно як сукупність причин психологічного характеру, що визначає поведінку людини, її спрямованість і активність [7]. В свою чергу, О. Вакулєнко стверджує, що однією з ефективних технологій роботи з мотивації навчальної діяльності зі здобувачами стає визначення їх пізнавальних, соціальних потреб і способів задоволення. У цьому випадку достатньо, на думку О. Вакулєнки, використовувати поняття «внутрішній клієнт», оскільки зі здобувачами викладач працює як з клієнтами – визначає їх мотивацію освітньої діяльності, намагається її активізувати і якісно змінювати згідно з соціальним замовленням суспільства [2].

Умовами мотивації педагогічної діяльності можуть бути: зовнішні чинники – соціальна ситуація, професійна діяльність, основні способи педагогічної діяльності; внутрішні чинники – усвідомлення провідних мотивів власної поведінки, діяльності та необхідності їх зміни; риси особистості як основа формування мотивації педагогічної діяльності; знаходження педагогом адекватного особистісного змісту професійної діяльності [1].

Як зазначає Н. Коваленко, Н. Боброва, О. Ганчо та С. Зачепило у своєму дослідженні «...підвищенню мотивації освітньої діяльності сприяє спосіб засвоєння навчального матеріалу. Зазвичай освітня компонента засвоюється як послідовність окремих явищ. Кожне з розглянутих явищ викладач пояснює послідовно, дає готовий алгоритм дій з ними. Здобувачу освіти нічого не залишається робити, як запам'ятати алгоритм і діяти відповідним способом. При такому засвоєнні освітньої компоненти є небезпека втратити зацікавленість до нього. Навпаки, коли вивчення освітньої компоненти здійснюється через розкриття здобувачу сутності, що лежить в основі всіх явищ, то спираючись на цю сутність, він сам пізнає окремі явища і освітня діяльність набуває для нього творчого характеру, тим самим викликаючи у нього зацікавленість до навчання. При цьому мотивувати позитивне ставлення до вивчення певної освітньої

компоненти може як її зміст, так і метод роботи з нею. В останньому випадку має місце мотивація процесом навчання» [5].

Узагальнюючи вищезазначене, можна стверджувати, що мотивація до освітньої діяльності здобувачів освіти є однією з пріоритетних проблем у сучасних умовах української освіти. Зазначимо фактори, які сприяють цій проблемі:

- Зміни у навчальних програмах та методиках навчання: завдяки впровадженню нових методик і підходів до навчання, курсанти можуть відчувати нестачу мотивації через недостатнє розуміння або відчуття віддаленості від матеріалу.

- Велика кількість інформації: у сучасному світі здобувачі зіштовхуються з великою кількістю інформації, що потребує уваги та зосередженості. Це може призвести до втоми та зниження мотивації.

- Економічні аспекти: економічна нестабільність, особливо в умовах сьогодення в Україні, та високі вимоги до кар'єрного успіху можуть створювати стрес та відчуття невизначеності у майбутніх фахівців, що також може впливати на їхню мотивацію до навчання.

- Технологічні виклики: зростання використання технологій може вимагати від здобувачів нових навичок та адаптації до нових форматів навчання, що також може призвести до стресу та зниження мотивації.

Для вирішення цих проблем важливо створити сприятливе освітнє середовище, яке стимулюватиме мотивацію здобувачів освіти. Це може включати в себе розвиток інтерактивних методів навчання, підтримку курсантів у розвитку навичок управління часом та стресом, створення позитивного соціального середовища та надання можливостей для практичного застосування навчального матеріалу. Також важливо регулярно отримувати зворотний зв'язок від здобувачів щодо їхніх потреб та проблем, щоб адаптувати навчальні програми та підходи до їхніх потреб.

Проаналізувавши наукові дослідження про підвищення мотивації здобувачів освіти [5;6;3] та на власному досвіді викладання, можна зазначити, що в процесі викладання ОК «Морське право» в Дунайському інституті Національного університету «Одеська морська академія», використовуються наступні підходи:

- Інтерактивні: ділові ігри, моделювання судових процесів, робота над проектами, дискусії.

- о Використання онлайн-ресурсів: електронні курси, вебінари, форуми, відеолекції

- о Візуалізація інформації за допомогою презентацій, інфографіки, відеоматеріалів

- о Персоналізований підхід: врахування індивідуальних інтересів, потреб та стилів навчання курсантів шляхом адаптації методів та матеріалів навчання до їхніх потреб.

о Практика застосування знань: надання можливостей для вирішення реальних ситуацій, стажування в компаніях або юридичних установах, де курсанти можуть застосовувати свої знання в практичних умовах.

Ці підходи допомагають не лише підвищити мотивацію курсантів під час вивчення ОК «Морське право», але й сприяють збагаченню їхнього розуміння та застосування матеріалу, що вивчається. У роботі з молоддю існує постійна потреба у підвищенні якості навчання. Цьому сприяє вдосконалення методичних підходів та інноваційні інформаційні технології, які допомагають зробити процес навчання цікавим та різноманітним. Варто зазначити, що технології, які допомагають зробити освітній процес цікавим і різноманітним, позитивно впливають і на пізнавальну активність та освітній рівень майбутніх морських фахівців. Практика показує, що найбільш популярним процесом у вивченні морського права є перегляд навчальних фільмів та пізнавальних відеороликів. З метою стимулювання обов'язків та відповідальності здобувачів освіти на кафедрах проводиться постійний контроль за відвідуванням лекцій, оцінювання знань і умінь здобувачів освіти, обов'язкове поетапне оцінювання знань на практичних заняттях.

Здійснюючи аналітичний огляд та узагальнення сутнісних характеристик зазначених вище дефініцій, можна зробити висновок про те, що перевагами сучасних підходів у процесі викладання, зокрема ОК «Морське право» є:

- Підвищення мотивації та зацікавленості курсантів
- Розвиток критичного мислення та аналітичних навичок.

- Формування практичних навичок.
- Краще засвоєння матеріалу.
- Розвиток командної роботи.
- Підготовка до реальних умов роботи.

З метою вивчення, які фактори можуть впливати на зниження навчальної мотивації курсантів при вивченні ОК «Морське право» в Дунайському інституті Національного університету «Одеська морська академія», було проведено дослідження, яке охоплювало опитування 57 здобувачів освіти, які вивчають або вивчали вищезазначену освітню компоненту. Результати опитування представлені на рис. 1

Проаналізувавши результати опитування, можна стверджувати, що зниження навчальної мотивації може бути спричинене різними факторами, такими як:

- о Відсутність необхідних навичок у курсантів для самостійної роботи (35%).
- о Стрес або невпевненість у власних здібностях (45%). Вирішенням цієї проблеми може бути проведення додаткових навчальних занять або тренінгів з цих питань.
- о Відсутність стимулів до навчання (42%).
- о Перевантаження теоретичною інформацією (11%).
- о Недостатня практична спрямованість (28%).

Наступним етапом дослідження було опитування курсантів, щодо визначення факторів, які впливають на підвищення мотивації до вивчення компоненти «Морське право» (рис. 2).

Результати дослідження свідчать про те, що впровадження сучасних підходів до навчання, як інтерактивні методи навчання (55%), індивідуалізоване навчання (48%), забезпечення сприятливого освітнього середовища, де кур-

Фактори, що впливають на зниження мотивації здобувачів освіти до вивчення ОК "Морське право"

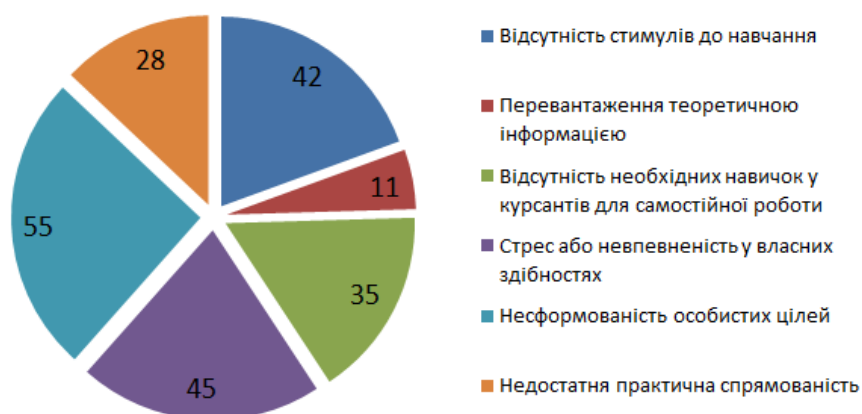

Рис. 1. Відповіді респондентів

Фактори, що впливають на підвищення мотивації здобувачів освіти до вивчення ОК "Морське право"

Рис. 2. Відповіді респондентів

санти відчувають підтримку від викладачів та одногрупників (62%), залучення до проектної та дослідницької діяльності, наприклад у вигляді рефератів, наукової доповіді, статті, наукової конференції, презентації, макету стимулює та мотивує їх до більш активної участі у процесі вивчення ОК «Морське право». Результати проведеного дослідження дають можливість дійти висновку, що доцільно використовувати сучасні інноваційні підходи у процесі вивчення ОК «Морське право», використовувати технічні засоби, зокрема навчальні комп'ютерні програми, програми симулятори, інтерактивні дошки, електронні видання та підручники тощо, адже вони постійно вдосконалюються, чим полегшують можливість пізнання, формування знань і вмінь, та підвищення мотивації майбутніх фахівців морської галузі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У статті проаналізоване використання сучасних підходів навчання для підвищення мотивації курсантів при вивченні ОК «Морське право». Зазначені сучасні підходи, які використовуються викладачами в освітньому процесі з метою залучення і зацікавлення курсантів, проаналізовані причини зниження мотивації у курсантів у процесі навчання. Встановлено, що дослідження мотивації курсантів до вивчення морського права є актуальним і важливим для підготовки майбутніх фахівців морської галузі.

Список використаної літератури:

1. Беш Л. В., Дмитришин Б. Я., Беш О. М., Яскевич О. І., Мацюра О. І. Сучасні можливості підвищення мотивації студентів до навчання. *Львівський клінічний вісник*. 2017. № 1 (17). Ст.21-30
2. Вакуленко О. В. Проблеми мотивації в процесі становлення студентів. *Інноваційна педагогіка*. 2017. 21. С. 67–69.
3. Вершинська О. Б. Проблеми формування навчальної мотивації студентів ВНЗ. 2010.: URL:http://tme.umo.edu.ua/docs/Dod/1_2010/VERSHYNSKA.pdf.
4. Гайдаржи А. Діяльнісний підхід в процесі викладання ОК «Морське право». *Інноваційна педагогіка*. 2023. № 66. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/66.21>
5. Галаган О.Я. особливості викладання морського права іноземним студентам Херсонської державної морської академії (на прикладі груп англomовної форми навчання). *Молодий вчений*. 2020 р. № 5 (81). Doi:10.32839/2304-5809/2020-5-81-73
6. Коваленко Н., Боброва Н., Ганчо О., Зачепило С. Мотивація студентів як запорука успішного професійного розвитку. 2020 URL:https://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/med_osvita/article/download/11440/10845
7. Пантелеймоненко Ю. А. Педагогічні умови розвитку у студентів мотивації навчання. 2012. URL:<http://dSPACE.UCCU.org.ua/handle/123456789/531>. (дата звернення 11.02.2024)

Haidarzhy A. Use of modern teaching approaches to increase the motivation of cadets in the study of the educational component "Maritime Law"

The article is devoted to the study of the effectiveness of using modern approaches in teaching in order to increase the motivation of cadets in the study of the subject "Maritime Law". The relevance of the study is determined by the growing importance of the educational component "Maritime Law" in the process of training maritime specialists. The article analyzes various approaches, methods and strategies that can be

---

used to attract the attention and interest of applicants in the above-mentioned educational component. The research is based on the study of theoretical approaches to motivation in learning, as well as on practical observations during the educational process. To achieve the purpose of the study, the analytical method was used, which involves the study and systematization of scientific literature, materials of practice of using various methods and forms of teaching, including interactive learning, use of video materials, group exercises, individual approaches, adaptive learning, stimulation of independent work and other innovative approaches. It is established that modernity urgently requires transforming the educational process into a fruitful, constructive, mutually interested interaction, a synthesis of learning and self-learning, motivation and mastery of the acquired experience, as well as the production of new ones. It is noted that in today's conditions, the main goal of the teacher's activity is to create a situation of success for the development of the student's personality, and thus to motivate interest in learning as a field of successful activity.

The results of the study demonstrate the positive impact of using modern approaches to increase the motivation of cadets to study the subject "Maritime Law". In particular, during the survey, the cadets noted such factors as interactive lectures, group projects, material visualization, individualized learning, which make the educational process more interesting, motivating and understandable. It has been established that modern teaching approaches are constantly being improved, which facilitates the possibility of cognition, formation of knowledge and skills, emotional attitude to reality, and motivation of future maritime professionals.

Key words: *educational process, educational component "Maritime Law", cadets, digitalization, innovation, teaching approaches.*